

ג. פעילות המשק מול חו"ל

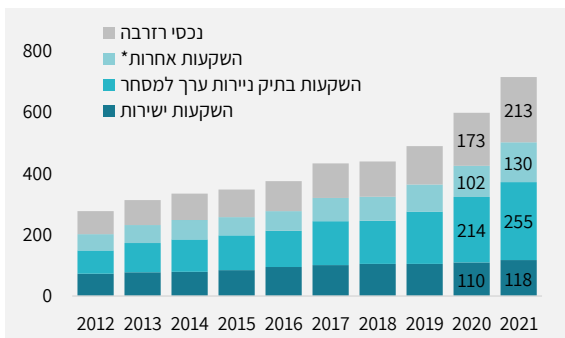
יתרת הנכסים של המשק בחו"ל (השקעות תושבי ישראל בחו"ל) עלתה בשנת 2021 בהמשך למגמת העלייה הרב שנתית. העלייה נבעה בעיקר מגידול משמעותי בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי ישראל ומגידול בנכסי רזרבת המט"ח של המשק, בעקבות ההתערבות של בנק ישראל בשוק מטבע חוץ.

יתרת ההתחייבויות של המשק כלפי חו"ל (השקעות תושבי חוץ במשק) עלתה באופן ניכר בשנת 2021. עיקר העלייה ביתרת ההתחייבויות התרכז בהשקעות בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי חוץ במניות ישראליות ובאג"ח של ממשלת ישראל, ובהשקעות הישירות שלהם בחברות הישראליות.

העלייה ביתרת ההתחייבויות בהיקף גבוה יותר מהעלייה ביתרת הנכסים הביאה לירידה בעודף הנכסים על ההתחייבויות של המשק מול חו"ל, ולעלייה בחוב החיצוני נטו השלילי של המשק. התפתחויות אלה התבטאו גם בגידול ביחס החוב החיצוני ברוטו לתוצר.

1. נכסי המשק בחו"ל - השקעות תושבי ישראל בחו"ל

איור ג'-1: יתרת הנכסים של המשק בחו"ל ושינוי ביתרה, מיליארדי דולרים

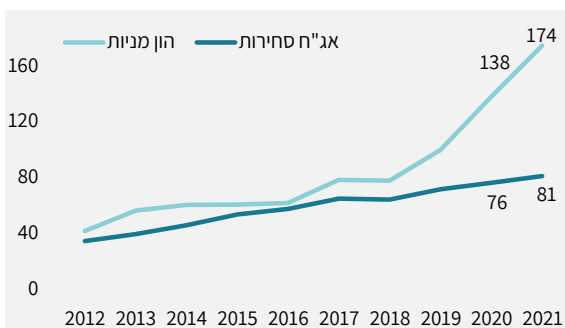
* יתרת ההשקעות האחרות כוללת את יתרת המכשירים הנגזרים המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

יתרת הנכסים של המשק בחו"ל המשיכה לעלות בשנת 2021 בהמשך למגמה ארוכת הטווח. העלייה נרשמה בכל אפיקי ההשקעה¹, ובעיקר ביתרת תיק ההשקעות בניירות ערך למסחר וביתרת נכסי הרזרבה.

יתרת הנכסים של המשק בחו"ל עלתה בכ-115 מיליארדי דולרים (19%) ועמדה בסוף השנה על 716 מיליארדים. העלייה ביתרת הנכסים נרשמה בכל האפיקים, אך עיקרה מגידול ביתרת תיק ההשקעות בניירות ערך למסחר בהיקף של כ-41 מיליארדים (19%), ובגידול ביתרת נכסי רזרבה בהיקף של כ-40 מיליארדים (23%).

יתרת ההשקעות האחרות גדלה ב-28 מיליארדי דולרים (28%) ויתרת ההשקעות הישירות גדלה ב-7 מיליארדים (7%).

איור ג'-2: יתרת ההשקעות בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי ישראל בחו"ל, לפי מכשירים מיליארדי דולרים

המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

מרבית העלייה בתיק הנכסים בחו"ל נרשמה ביתרת ההשקעות בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי ישראל בחו"ל.

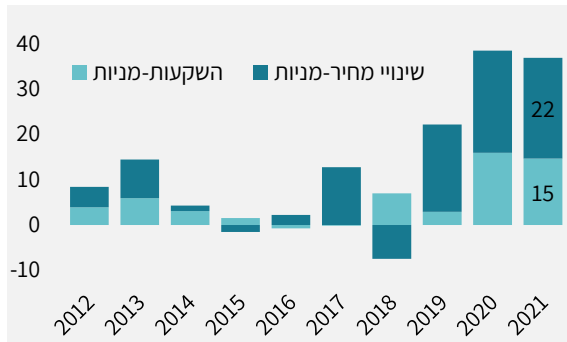
יתרת ההשקעות בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי ישראל בחו"ל עלתה בשנת 2021 ב-41 מיליארדי דולרים (19%) ועמדה בסוף השנה על 255 מיליארדים.

יתרת האחזקות במניות עלתה במהלך השנה ב-36 מיליארדי דולרים (26%), מרבית העלייה על רקע עליות מחירים בשוקי המניות.

בנוסף, נרשמה עלייה ביתרת האחזקות באג"ח בהיקף של כ-5 מיליארדי דולרים (6%).

¹ ראו הסבר ופירוט של אפיקי ההשקעה השונים ב"רשימת המונחים המרכזיים" בסוף הפרק.

איור ג'-3: הגורמים לשינוי ביתרת ההשקעות בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי ישראל במניות זרות סחירות, מיליארדי דולרים

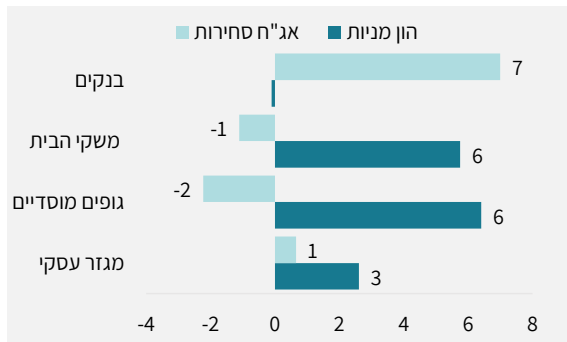

המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

השקעות נטו של תושבי ישראל ועלויות מחירים במניות זרות גרמו לגידול ביתרת ההשקעות בתיק ניירות ערך למסחר במניות.

תושבי ישראל השקיעו במהלך שנת 2021 במניות זרות סחירות סך של כ-15 מיליארדי דולרים נטו. עלויות המחירים שנרשמו במהלך השנה בעולם תרמו לגידול בשווי יתרת הנכסים הפיננסיים בכ-22 מיליארדי דולרים נוספים.

איור ג'-4: השקעות נטו בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי ישראל בחו"ל, לפי מכשיר ומגזר שנת 2021, מיליארדי דולרים

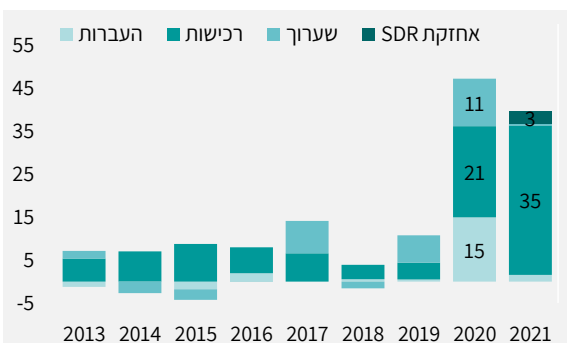
המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

הגופים המוסדיים ומשקי הבית בלטו בהשקעותיהם במניות בחו"ל.

בדומה לשנה הקודמת, גם בשנת 2021 הגופים המוסדיים בלטו בהשקעות בתיק ניירות ערך למסחר.

עיקר ההשקעות של הגופים המוסדיים התרכזו במניות סחירות בחו"ל בהיקף של כ-6 מיליארדי דולרים. משקי הבית השקיעו אף הם במניות סחירות בהיקף של כ-6 מיליארדים המפוזרים על פני השנה. במקביל, נרשמו רכישות אג"ח זרות בהיקף של כ-7 מיליארדי דולרים של הבנקים הישראליים; מרבית הרכישות בוצעו בחודש דצמבר.

איור ג'-5: סך השינוי בנכסי הרזרבה מיליארדי דולרים

המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

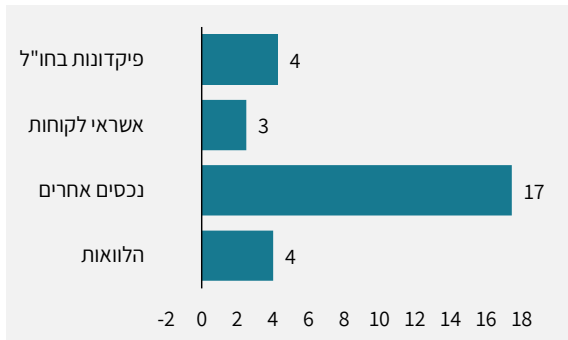
לעלייה ביתרת הנכסים תרמה גם העלייה ביתרת נכסי הרזרבה, המוסברת באמצעות רכישות מטבע חוץ של בנק ישראל והקצאת SDR² בידי קרן המטבע הבינלאומית.

העלייה ביתרת נכסי הרזרבה בשנת 2021 נבעה בעיקר מרכישות מט"ח בהיקף של כ-35 מיליארדי דולרים, ועמדה בסוף דצמבר על כ-213 מיליארדים. זאת בהמשך לתוכנית רכישות המט"ח שעליה הודיע בנק ישראל בתחילת השנה. בנוסף, קרן המטבע הבינלאומית הקצתה³ למדינת ישראל SDR בסך 2.6 מיליארדים, כחלק מהקצאה של קרן המטבע לכל המדינות החברות בארגון.

² ראו הסבר ב"רשימת המונחים המרכזיים" בסוף הפרק. קישור להודעה לעיתונות של קרן המטבע הבינלאומית בנושא הקצאת SDR: <https://blogs.imf.org/2021/08/26/a-shot-in-the-arm-how-special-drawing-rights-can-help-struggling-countries>

³ עם הגידול ביתרות של ישראל בקרן המטבע הבא לידי ביטוי בנכסי המשק מול חו"ל נוספה התחייבות ארוכת טווח לקרן המטבע במאזן בנק ישראל בסכום שהוקצה, הבאה לידי ביטוי בגידול בהתחייבויות המשק מול חו"ל.

איור ג' 6: השינוי ביתרת השקעות האחרות של תושבי ישראל בחו"ל לפי מכשירים
שנת 2021, מיליארדי דולרים

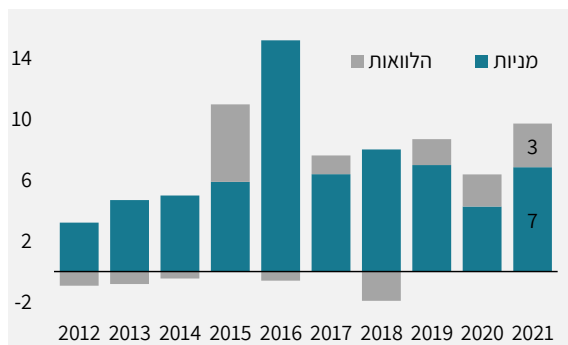

המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

יתרת הנכסים עלתה גם עקב עליות ביתרת ההשקעות האחרות⁴ של תושבי ישראל בחו"ל.

יתרת ההשקעות האחרות עלתה ב-2021 בכ-28 מיליארדי דולרים (28%). העלייה נרשמה בכל אפיקי ההשקעה ובעיקר ברכיב נכסים אחרים⁵, אשר עלה בסך של כ-17 מיליארדים - בעיקר כתוצאה מהשקעה בקרנות השקעה לא סחירות בידי המשקיעים המוסדיים. בנוסף, נרשמה עלייה דומה ביתרת הלוואות וביתרת הפקדונות של תושבי ישראל בהיקף של כ-4 מיליארדי דולרים ועלייה ביתרת אשראי לקוחות בהיקף של כ-3 מיליארדים.

איור ג' 7: השקעות ישירות של תושבי ישראל בחו"ל, לפי סוג השקעה, מיליארדי דולרים

המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

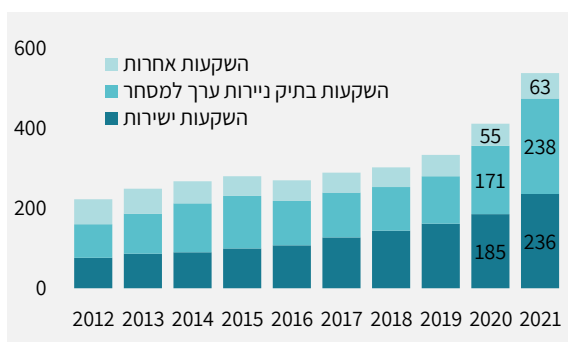
יתרת ההשקעות הישירות של תושבי ישראל עלתה בשנת 2021, בעיקר כתוצאה מגידול ברווחים הצבורים.

ההשקעות הישירות של תושבי ישראל בהון הסתכמו במהלך שנת 2021 בכ-7 מיליארדי דולרים. עיקר ההשקעות בהון נובע מרווחים צבורים שלא חולקו למשקיעים בהיקף של כ-5 מיליארדים.

בנוסף, תושבי ישראל נתנו הלוואות בעלים במהלך השנה בהיקף של כ-3 מיליארדי דולרים.

2. התחייבויות המשק לחו"ל - השקעות תושבי חוץ במשק

איור ג' 8: יתרת ההתחייבויות של המשק לחו"ל, לפי סוגי השקעה, מיליארדי דולרים

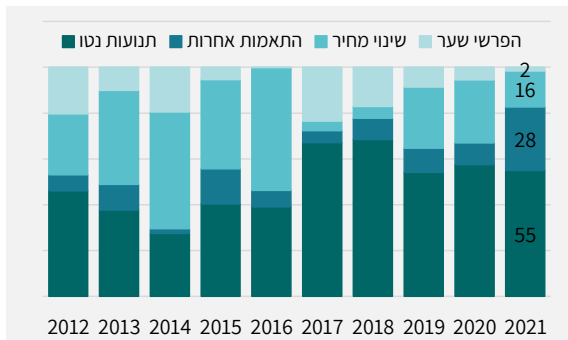
המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

בשנת 2021 נמשכה העלייה ביתרת ההתחייבויות של המשק לחו"ל, בעיקר עקב עלייה בהשקעות של תושבי חוץ באגרות חוב של ממשלת ישראל ובהשקעות ישירות.

יתרת ההתחייבויות של המשק לחו"ל עלתה ב-2021 ב-126 מיליארדי דולרים (31%) והגיעה לרמה של 537 מיליארדים. עיקר העלייה בסך היתרה הוא כתוצאה מגידול של כ-68 מיליארדי דולרים (40%) ביתרת תיק ההשקעות בניירות ערך למסחר ועלייה של כ-50 מיליארדים (27%) בהשקעות ישירות. יתרת ההשקעות האחרות עלתה בכ-8 מיליארדי דולרים (15%).

⁴ ללא מכשירים נגזרים.
⁵ נכסים אחרים כוללים נכסים פיננסיים שאינם פקדונות, אשראי מסחרי, הלוואות וכל נכס פיננסי אחר הכלול באפיקי ההשקעה האחרים (השקעות ישירות, השקעות בתיק ניירות ערך סחירים, נכסי רזרבה ומכשירים נגזרים). נכסים אחרים כוללים בין היתר השקעות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה לא סחירות והשקעה פיננסית במניות לא סחירות (מתחת ל-10% מהון המניות של החברה המושקעת).

איור ג'-9: הגורמים לשינוי ביתרת ההתחייבויות של המשק לחו"ל, אחוזים

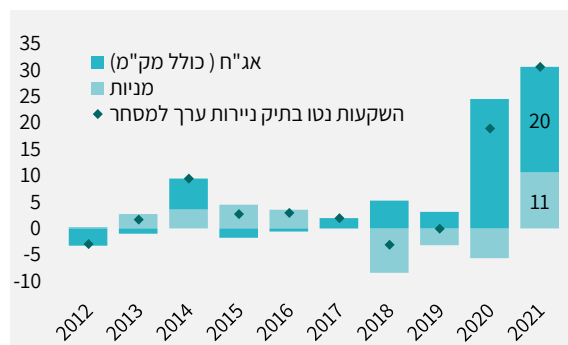
המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

הגורם העיקרי לעלייה ביתרת ההתחייבויות היה זרם ההשקעות נטו.

התנועות נטו באחזקות של תושבי חוץ בישראל הסתכמו ב-69 מיליארדי דולרים, והן מסבירות 55% מסך השינוי ביתרה. בנוסף, עליות המחירים תרמו להגדלת היתרה בעוד כ-20 מיליארדים (16%).

ההתאמות האחרות⁶ השנה חריגות בגודלן ומצטברות להיקף של כ-35 מיליארדי דולרים, עיקרן ברביע השני כתוצאה משערוך של חברות שהונפקו בהנפקות SPAC⁷ בחו"ל.

איור ג'-10: השקעות נטו בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי חוץ במשק לפי מכשירים מיליארדי דולרים

המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

בשנת 2021 נרשמו השקעות בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי חוץ בהיקפים גדולים גם באגרות חוב סחירות וגם במניות.

בשנת 2021 תושבי חוץ השקיעו כ-20 מיליארדי דולרים באגרות חוב ישראליות סחירות. עיקר ההשקעות במק"מ בהיקף של כ-11 מיליארדים, ובאגרות חוב ממשלתיות שקליות לא צמודות לטווח הקצר שהונפקו בארץ, בהיקף של כ-9 מיליארדים. בנוסף השקיעו תושבי חוץ במניות סחירות סך של כ-11 מיליארדי דולרים.

איור ג'-11: השקעה רבעונית של תושבי חוץ באגרות חוב ישראלים סחירים לפי סוג אג"ח שנת 2021, מיליארדי דולרים

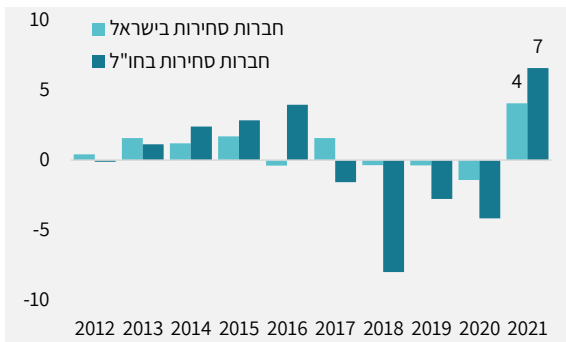
המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

עיקר ההשקעות של תושבי חוץ במק"מ בוצע ברביע הרביעי ועיקר ההשקעות באגרות חוב ישראליות בוצע במחצית הראשונה של השנה.

ברביע הראשון של השנה השקיעו תושבי חוץ כ-8 מיליארדי דולרים באגרות חוב ממשלתיות ישראליות וכ-4 מיליארדים במק"מ. בנוסף, ברביע הרביעי נרשמה השקעה בהיקף של כ-5 מיליארדי דולרים במק"מ.

⁶ ראו הסבר ב"רשימת המונחים המרכזיים" בסוף הפרק
⁷ ראו הסבר ב"רשימת המונחים המרכזיים" בסוף הפרק

איור ג'-12: השקעות בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי חוץ בהון מניות, לפי מקום סחירות מיליארדי דולרים

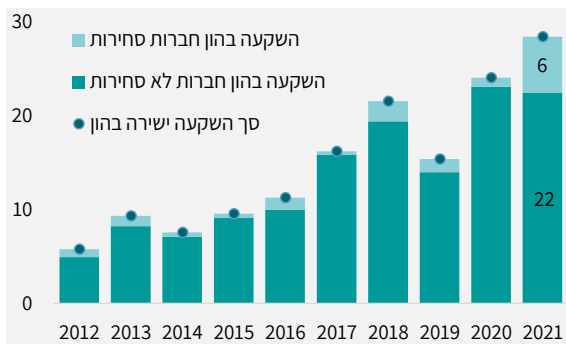

המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

במהלך שנת 2021 נרשמו השקעות נטו של תושבי חוץ במניות ישראליות סחירות בהיקף גדול, בניגוד למגמת המימושים בשלוש השנים האחרונות.

ההשקעות בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי חוץ במניות סחירות הסתכמו בכ-11 מיליארדי דולרים השנה והתרכזו במניות של חברות ישראליות סחירות בחו"ל. זאת בעקבות הנפקות SPAC⁸ גדולות של חברות ישראליות בבורסת בארה"ב, בעיקר ברביע השני והרביעי של השנה.

איור ג'-13: השקעות ישירות בהון של תושבי חוץ בחברות ישראליות, לפי סוג סחירות מיליארדי דולרים

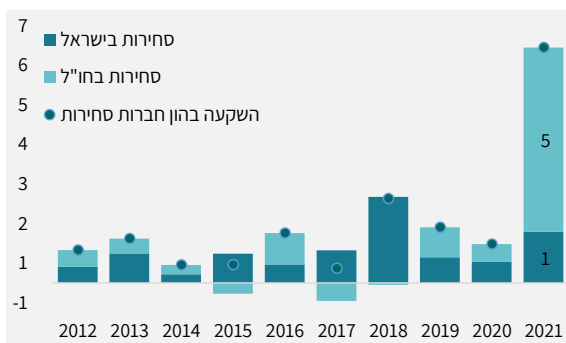
המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

לצד ההשקעות בניירות ערך למסחר תושבי חוץ המשיכו להשקיע היקפים ניכרים בהשקעות ישירות בחברות ישראליות. ההשקעות התרכזו בעיקר בחברות לא סחירות, מענף המידע והתקשורת.⁹

תושבי חוץ המשיכו להגדיל את היקף ההשקעות הישירות בישראל גם בשנת 2021. התנועה נטו בהון מניות הסתכמה השנה בכ-28 מיליארדי דולרים. מתוכם השקעות של כ-13 מיליארדים בחברות מענף המידע והתקשורת.

בשנת 2021 נרשמו השקעות נטו בחברות סחירות בהיקף של 21% מסך ההשקעות הישירות - גבוה משמעותית משנים קודמות.

איור ג'-14: השקעות ישירות בהון של תושבי חוץ בחברות ישראליות סחירות, לפי מקום מסחר מיליארדי דולרים

המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

עיקר ההשקעות הישירות של תושבי חוץ במניות סחירות בשנת 2021 התרכז בחברות ישראליות סחירות בחו"ל.

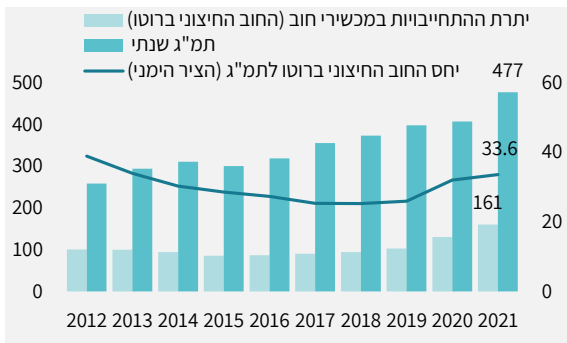
בעקבות הנפקות SPAC גדולות של חברות ישראליות בבורסת בארה"ב, תושבי חוץ השקיעו השקעה ישירה בחברות סחירות בחו"ל בהיקף של כ-6 מיליארדי דולרים.

בלטה עסקה בחברה מענף המידע והתקשורת בסך של כ-4 מיליארדי דולרים.

⁸ ראו הסבר ב"רשימת המונחים המרכזיים" בסוף הפרק.
⁹ ראו פילוח ענפי של השקעות ישירות בחברות לא סחירות ב"מבט מקרוב" של פרק פעילות מול חו"ל במבט הסטטיסטי לשנת 2019.

החוב החיצוני ברוטו

איור ג'-15: יתרת החוב החיצוני ברוטו וחס החוב החיצוני לתוצר של המשק
מיליארדי דולרים

המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

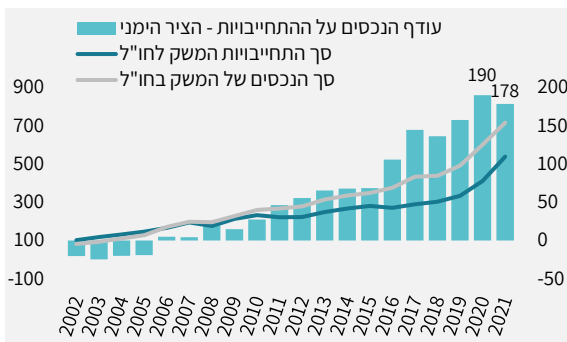
יחס החוב החיצוני ברוטו¹⁰ לתוצר עלה במהלך שנת 2021, בהמשך לעלייה בשנתיים האחרונות. העלייה נבעה בעיקר מהגידול החד בחוב החיצוני ברוטו.

יחס החוב החיצוני ברוטו לתוצר עלה בכ-1.6 נקודות האחוז ועמד בסוף השנה על כ-33.6%. יתרת החוב החיצוני ברוטו גדלה בשנת 2021 בכ-30 מיליארדי דולרים (23%) בעיקר כתוצאה מהשקעות של תושבי חוץ באג"ח ממשלתי ובמק"מ.

לעומת זאת חלה עלייה מתונה יותר של כ-11% בתוצר במונחים שקליים שוטפים, ובשילוב עם ייסוף השקל עלה התוצר במונחי דולרים בכ-17%.

3. עודף הנכסים על ההתחייבויות

איור ג'-16: עודף הנכסים (+) על ההתחייבויות של המשק מול חו"ל, מיליארדי דולרים

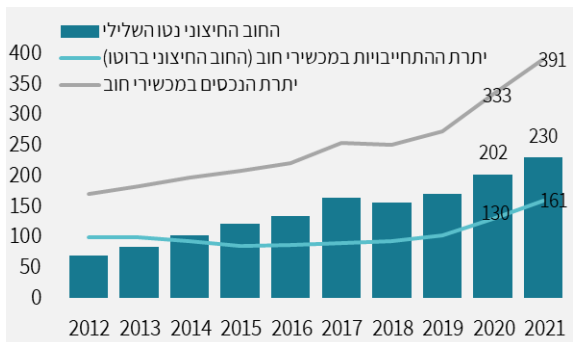
המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

עודף הנכסים על ההתחייבויות של המשק מול חו"ל ירד בשנת 2021, בניגוד לעלייה בשנתיים הקודמות.

עודף הנכסים על ההתחייבויות של המשק מול חו"ל ירד בכ-12 מיליארדי דולרים (6%) ועמד בסוף דצמבר על כ-178 מיליארדים. זאת כתוצאה מעלייה בשווי יתרת הנכסים של המשק (115 מיליארדי דולרים; כ-19%), שהייתה בהיקף נמוך יותר מהעלייה בירתת ההתחייבויות (126 מיליארדי דולרים; כ-31%).

החוב החיצוני נטו

איור ג'-17: עודף הנכסים על ההתחייבויות במכשירי חוב בלבד (החוב החיצוני נטו השלילי) מיליארדי דולר

המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

עודף הנכסים על ההתחייבויות של המשק במכשירי חוב (החוב החיצוני השלילי¹¹) עלה בשנת 2021 בהמשך למגמת העלייה בשנים הקודמות.

יתרת הנכסים במכשירי חוב עלתה בשנת 2021 ב-58 מיליארדי דולרים (כ-17%). במקביל, החוב החיצוני ברוטו של המשק לחו"ל גדל בהיקף קטן יותר (כ-30 מיליארדים) לפיכך, עודף הנכסים על ההתחייבויות של המשק מול חו"ל במכשירי חוב בלבד (החוב החיצוני נטו השלילי), עלה בכ-28 מיליארדי דולרים (14%) ועמד בסוף דצמבר על כ-230 מיליארדים.

¹⁰ יתרת ההתחייבויות במכשירי חוב בלבד. לפירוט נוסף של הגדרות, הסברים וחישובים בנושא החוב החיצוני, ראו ב"רשימת המונחים המרכזיים" בסוף הפרק.
¹¹ בישראל מדובר בעודף נכסים על ההתחייבויות ולכן זהו חוב חיצוני נטו שלילי. ראו הסבר ב"רשימת המונחים המרכזיים" בסוף הפרק.

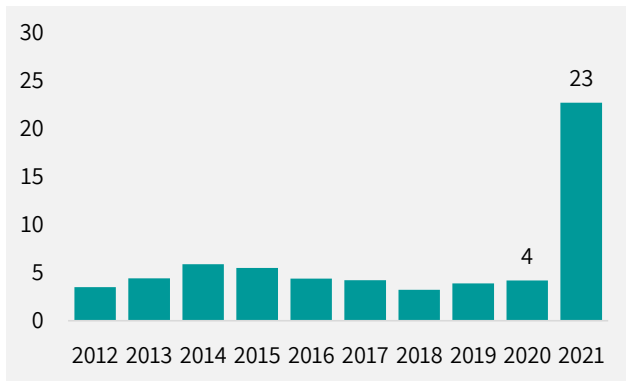
מבט מקרוב

השקעות של תושבי חוץ במניות ישראליות סחירות בחו"ל¹²

יתרת ההשקעות הישירות ויתרת ההשקעות בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי חוץ במניות ישראליות סחירות בחו"ל גדלו בשנת 2021 משמעותית, על אף העלייה הזניחה במספר החברות הישראליות הנסחרות בחו"ל. השקעות אלו התרכזו השנה בחברות מענף המידע והתקשורת.

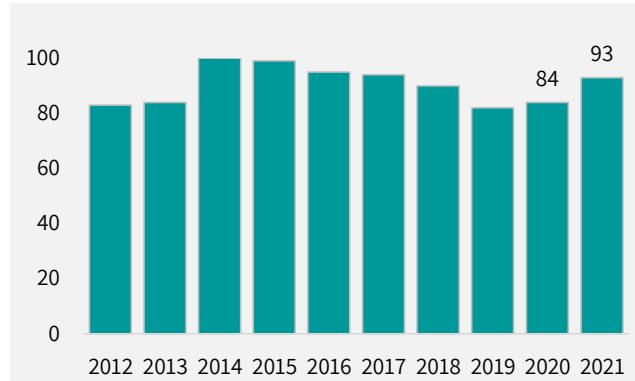
יתרת ההשקעות הישירות של תושבי חוץ במניות ישראליות סחירות בחו"ל עמדה בסוף שנת 2021 על כ-23 מיליארדי דולרים, עלייה משמעותית מהיתרה אשתקד

איור ג'-19: יתרת ההשקעות הישירות של תושבי חוץ במניות ישראליות סחירות בחו"ל, מיליארדי דולרים

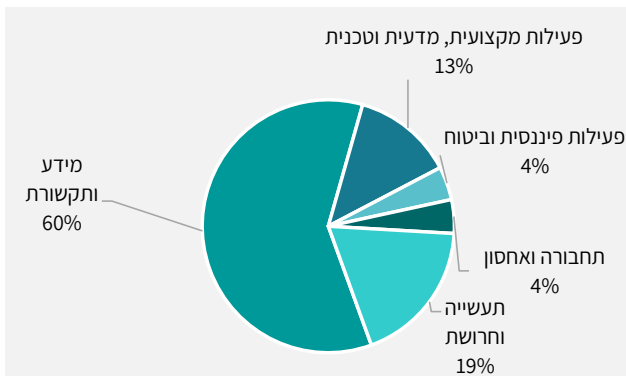
מספר החברות הישראליות הנסחרות בחו"ל עלה מ-84 חברות בשנת 2020 ל-93 חברות בשנת 2021

איור ג'-18: מספר החברות הישראליות הנסחרות בחו"ל בשווי של 5 מיליון דולרים ומעלה

התפלגות ענפית של ההשקעות בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי חוץ במניות ישראליות הנסחרות בחו"ל מראה כי חלק גדול מההשקעות מבוצעות בחברות מענף מידע ותקשורת

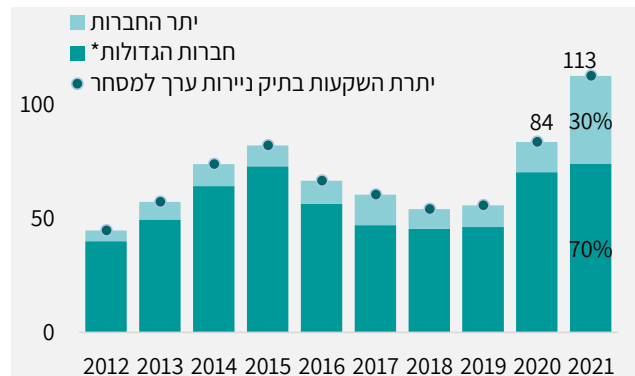
איור ג'-21: התפלגות ענפית של ההשקעות בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי חוץ במניות ישראליות הנסחרות בחו"ל, דצמבר 2021

* הפילוג הענפי מתייחס לחברות הישראליות שבהן בוצעה השקעות בניירות ערך סחירים בידי תושבי חוץ. הענפים בהתאם לענפי המשק של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

יתרת ההשקעות בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי חוץ במניות ישראליות סחירות בחו"ל גדלה השנה בהיקף משמעותי, והגיעה לרמה של כ-113 מיליארדי דולרים

איור ג'-20: יתרת ההשקעות בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי חוץ במניות ישראליות סחירות בחו"ל, מיליארדי דולרים

* עשר החברות בעלות שווי ההשקעות בתיק ניירות ערך סחירים בידי תושבי חוץ הגדול ביותר

המקור: נתוני ישראל - נתונים ועיבודים של בנק ישראל, IMF Balance of Payment Data

¹² חברות נסחרות בבורסת בחו"ל ו/או דואליות שהחלו להיסחר בחו"ל.

מצבת הנכסים והתחייבויות של המשק מול חו"ל

היתרה לסוף דצמבר 2021	הפרשי שער והתאמות אחרות	השינוי במחירים	התנועות	היתרה לסוף שנת 2020	נתונים במיליארדי דולרים
715,630	-5,499	33,775	86,555	600,799	נכסי המשק
391,068	-1,158	3,430	55,932	332,864	מזה: מכשירי חוב*
117,645	-2,038	-239	9,713	110,209	ההשקעות הישירות בחו"ל
98,978	-2,041	-239	6,842	94,416	מזה: הון מניות ומקרקעין
18,667	3	0	2,871	15,793	הלוואות בעלים
255,197	1,608	20,738	18,972	213,879	השקעות בתיק ניירות ערך למסחר
174,296	-386	22,226	14,657	137,799	מזה: הון מניות
80,901	1,994	-1,488	4,315	76,079	אג"ח
130,219	1,370	8,929	17,942	101,978	השקעות אחרות בחו"ל
9,113	861	41	3,384	4,826	מזה: פקדונות תושבי ישראל (כולל בנקים)
33,494	-31	531	3,522	29,472	הלוואות
35,896	364	0	2,136	33,396	אשראי לקוחות
51,717	176	8,357	8,900	34,284	נכסים אחרים
212,998	-4,349	4,347	39,704	173,297	נכסי רזרבה
-430	-2,089	0	224	1,435	מכשירים נגזרים
537,354	37,111	19,869	69,365	411,008	התחייבויות המשק
160,573	528	0	29,637	130,408	מזה: מכשירי חוב
235,593	14,175	6,615	29,615	185,188	ההשקעות הישירות
224,808	14,179	6,615	29,083	174,931	מזה: הון מניות ומקרקעין
10,785	-4	0	532	10,257	הלוואות בעלים
238,404	23,657	13,254	30,621	170,873	השקעות בתיק ניירות ערך למסחר
151,973	22,404	13,254	10,646	105,669	מזה: הון מניות
86,431	1,252	0	19,975	65,204	אג"ח
63,356	-720	0	9,129	54,947	השקעות אחרות
20,035	67	0	3,359	16,609	מזה: פקדונות תושבי חוץ ובנקים מחו"ל
18,197	-155	0	2,755	15,598	הלוואות
25,124	-632	0	3,015	22,741	אשראי ספקים
-178,276	42,610	-13,906	-17,190	-189,790	התחייבויות נטו**
-230,495	1,685	-3,430	-26,295	-202,455	מזה: מכשירי חוב נטו

*מכשירי חוב: הלוואות בעלים, אג"ח, פיקדונות, הלוואות, אשראי מסחרי ונכסי רזרבה
 **התחייבויות נטו: התחייבויות בניכוי נכסים
המקור: נתוני ועיבודי בנק ישראל

מקורות הנתונים ומונחים מרכזיים

החטיבה למידע ולסטטיסטיקה בבנק ישראל מנהלת מערכת מידע על פעילות המשק מול חו"ל. החטיבה אוספת נתונים ממקורות שונים. מרבית נתוני פעילות המשק מול חו"ל מתקבלים על פי צו בנק ישראל, מדיווחים ישירים¹³ של תאגידים ושל יחידים לבנק ישראל (ראו: "מידע בעניין התפתחויות בשוק מטבע החוץ בישראל", התש"ע-2010). החיובים/ות בדיווח הם כל תושב/ת ישראל ששווי יתרת השקעתו/ה הישירה בתאגידים זרים הוא 20 מיליון דולר או יותר, וכל תאגיד הרשום בישראל שיש לו בעלי/ות עניין תושבי/ות חוץ ששווי יתרת השקעתם/ן הישירה בו הוא 40 מיליון דולר או יותר. כמו כן חלה חובת הדיווח גם על תאגידים ויחידים ששווי יתרת הנכסים הפיננסיים שלהם בחו"ל הוא 20 מיליון דולר או יותר. נתונים נוספים המשמשים במדידת פעילות המשק מול חו"ל מתקבלים מדיווחים של אגף החשבונות בבנק ישראל, ממשרד האוצר, מהרשות לניירות ערך, מהגופים המוסדיים ומהבנקים המקומיים. החטיבה עורכת אומדנים ועיבודים לנתונים המתקבלים מהמקורות השונים.

השקעה ישירה¹⁴

השקעות ישירות כוללות השקעות בהון והלוואות בעלים. השקעה ישירה בהון היא השקעה של תושבי/ות חוץ בהון של תאגיד תושב/ת ישראל או השקעה של תושב/ת ישראל בהון של תאגיד חוץ, כשהמשקיע/ה מחזיק/ה מניות בשיעור גבוה מ-10% מהון המניות הנפרע של התאגיד (סחיר ולא סחיר) ונחשב/ת לבעל/ת עניין בו. השקעה ישירה בהון כוללת רכישת מניות, רווחים צבורים (ראו הסבר בהמשך) והשקעות בנדל"ן. רווחים צבורים (לאחר הפחתת דיווידנד שהוכרז) הם רווחים הנצברים מהשקעות ישירות בהון (חלקו/ה של המשקיע/ה הישיר ברווחים הצבורים בתאגיד המושקע, לפי אחוז ההשקעות שלו/שלה בהון התאגיד) שטרם חולקו למשקיעים ונותרו בתאגיד. הרווחים הצבורים נחשבים כאילו נמשכו בידי המשקיעים והושקעו מחדש בתאגיד ולכן כלולים בהשקעות הישירות בהון. רווחים צבורים מחושבים רק על השקעות ישירות במכשירי הון וקרנות השקעה (ולא על השקעות פיננסיות). הלוואות בעלים היא אשראי שניתן לתאגיד על ידי בעל/ת עניין בתאגיד.

השקעה בתיק ניירות ערך למסחר

עסקות בין תושבי ישראל לתושבי חוץ הקשורות למכשירי חוב (כולל אג"ח ממשלתיות) או למניות של תאגיד ששיעור האחזקה בו קטן מ-10% מהון התאגיד, למעט השקעה הכלולה בנכסי זרבה והניתנים להעברה (Negotiable). קטגוריה זו משקפת פעילות בבורסה הישראלית או בבורסה בחו"ל.

השקעות ישירות והשקעות בתיק ניירות ערך למסחר הן חלק מתנועות ההון בין ישראל לעולם, הנרשמות בחשבון הפיננסי של מאזן התשלומים של ישראל. ההבחנה בין השקעה ישירה להשקעה בתיק ניירות ערך למסחר משקפת את ההבדל במניע ובמטרה של המשקיע. השקעה ישירה משקפת בדרך כלל גלובליזציה בפעילות הריאלית, כלומר פיזור גיאוגרפי של תהליכי פיתוח, ייצור ושיווק של סחורות ושירותים והקמת תאגידים רב-לאומיים. לעומת זאת, השקעה בתיק ניירות ערך למסחר משקפת בדרך כלל גלובליזציה בפעילות הפיננסית – ניהול תיק ניירות ערך תוך פיזור גיאוגרפי, בניסיון לשפר את יחס התשואה לסיכון בתיק כולו. זרמי ההשקעות הישירות וההשקעות בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי חוץ במשק הישראלי יוצרים התחייבויות של המשק כלפי חו"ל, ואילו זרמי ההשקעות הישירות וההשקעות בתיק ניירות ערך למסחר של תושבי ישראל בחו"ל יוצרים נכסים של המשק מול חו"ל.

השקעות אחרות

השקעות של תושבי ישראל בחו"ל או של תושבי חוץ בישראל במכשירים פיננסיים שלא נכללים באפיקי ההשקעה האחרים: פקדונות, הלוואות פיננסיות (שאינן הלוואות בעלים או אג"ח) ואשראי מסחרי. השקעות אחרות של תושבי ישראל בחו"ל כוללות גם השקעות בנכסים אחרים (השקעה פיננסית במניות לא סחירות [מתחת ל-10% מהון המניות של החברה המושקעת], קרנות נאמנות וכו').

נכסי זרבה

יתרות מטבע החוץ של הבנק המרכזי, עתודות הזהב של המדינה, רזרבות SDR (Special Drawing Rights) בארגונים בין-לאומיים כגון קרן המטבע הבין-לאומית.

¹³ למידע נוסף בנושא טפסי הדיווח לבנק ישראל:

<http://www.boi.org.il/he/DataAndStatistics/Pages/ReportingForms.aspx>

¹⁴ לפירוט נוסף של הגדרות, הסברים וחישובים, ראו את "מדידת ההשקעות הישירות כחלק ממצבת הנכסים וההתחייבויות של המשק מול חו"ל" בחלק השני של הפרסום "מבט סטטיסטי" לשנת 2016.

המקורות ליתרות המט"ח עשויים להיות רכישות מט"ח, עסקות החלף במט"ח, העברות ממשלה (הפקדות במט"ח של הממשלה בבנק ישראל) או העברות של בנקים מסחריים (הפקדות במט"ח של הבנקים בבנק ישראל).

SDR (Special Drawing Rights)

זכויות משיכה מיוחדות (SDR) מוגדרות כהילך חוקי המונפק בידי קרן המטבע הבינלאומית. ערכו משוקלל על פי השווי היחסי של סל מטבעות עיקריים, בהם דולר ארה"ב, אירו, יין יפני ולירה שטרלינג. SDR-ים מוגדרים כנכסי זרבה ומוקצים למדינות החברות בארגון כתוספת לנכסי הזרבה הרשמיים שלהן. בנוסף, הקרן העניקה למספר ארגונים בינלאומיים הרשאה להחזיק ב-SDR. הקצאת ה-SDR מתבצעת באופן יחסי למשקל המכסה של כל מדינה ב-IMF.

אחזקה ב-SDR מקנה זכויות מוחלטות למחזיק להשיג יתרות מט"ח או כל נכס זרבה אחר מהמדינות החברות ב-IMF. האחזקה בפועל ב-SDR בידי המדינה החברה בקרן מוגדרת כנכס של אותה מדינה, וההקצאה של SDR מה-IMF למדינה החברה מוגדרת כהתחייבות של אותה מדינה כלפי חוץ.

המטרה בהקצאת SDR למדינות החברות היא לספק נזילות משלימה למערכת הפיננסית הגלובלית, במיוחד בעת משברים גלובליים, באמצעות תוספת זרבות מט"ח למדינות החברות בקרן והפחתת התלות שלהן בחוב מקומי ו/או חיצוני יקר יותר.

התאמות אחרות

שינויים ביתרות שלא נבעו מתנועות נטו, שינויי מחירים והפרשי שער. כגון, שערוכים בחברות לא סחירות, שינויי תושבות, שינויי סחירות ופערים סטטיסטיים לא מוסברים.

Special Purpose Acquisition Company - SPAC

חברות רכישה למטרות מיוחדות. חברות אלה מוקמות במטרה לגייס כספים באמצעות הליך הנפקה ראשוני (IPO). הכספים מיועדים לרכישה או מיזוג עם חברות לא מוגדרות אשר יזוהו לאחר הליך ה-IPO¹⁵. חברות SPAC הן תאגידים ריקים ללא פעילות עסקית, המבצעות הנפקה המבוססת על אמון המשקיעים שבעליהן יאתרו חברות מטרה וימזגו אותן לתוכן¹⁶. במקביל, חברות בעלות פעילות עסקית נעזרות בחברות SPAC כדי להפוך לציבוריות מבלי להידרש להליך ההנפקה הראשוני (IPO) שאותן חברות ה-SPAC מבצעות עבורן, ובכך הן חוסכות עלויות רבות. שיטת ה-SPAC מתבצעת באופן הבא: חברת ה-SPAC משלמת עבור מימון הוצאות החיתום והרישום של הנפקת השלד הבורסאי, ויש לה שנתיים להשתמש בהון שגויס כדי לרכוש פעילות עסקית לשלד הבורסאי. חבילת המניות בהנפקה מתומחרת בדרך כלל ב-10 דולרים למניה, וכוללת גם אופציה לרכישת מניות נוספות ב-11.5 דולר במטרה לתמרץ את המשקיעים בהנפקה לחכות ולא למשוך את השקעותיהם, עד שחברת ה-SPAC תאתר פעילות עסקית לרכישה/מיזוג. אם לא נמצאה פעילות עסקית לרכישה תוך שנתיים מההנפקה, המחזיקים יוכלו לממש את ההשקעה הראשונית שלהם, שהיא בדרך כלל כ-85% מסך ההשקעה, אחרי ניכוי הוצאות תפעול.

מכשירי הון

השקעות ישירות ופיננסיות במניות, לרבות Drawing Rights (DR).

מכשירי חוב

התחייבות חוזית לתשלום קרן או ריבית בעתיד. כולל: הלוואות בעלים, הלוואות ואשראי פיננסי, אגרות חוב, פקדונות, אשראי מסחרי ונכסי זרבה.

חוב חיצוני ברוטו (Gross External Debt)

סך כל התחייבויות של המשק כלפי חו"ל במכשירי חוב במטבע חוץ ובמטבע ישראלי.

חוב חיצוני נטו (Net External Debt)

¹⁵Layne R., Lenahan B., Vinson & Elkins LLP, "Special Purpose Acquisition Companies: An Introduction", *Harvard Law School Forum on Corporate Governance*, July 2018:

https://corpgov.law.harvard.edu/2018/07/06/special-purpose-acquisition-companies-an-introduction/?force_isolation=true

¹⁶ אלשיך א', אסטורטג, ילין לפידות בית השקעות, פברואר 2021:

https://www.yl-invest.co.il/?CategoryID=673&ArticleID=838&force_isolation=true

עודף ההתחייבויות על הנכסים במכשירי חוב בלבד. החוב החיצוני נטו מחושב כחוב החיצוני ברוטו בניכוי נכסי תושבי ישראל בחו"ל במכשירי החוב.

יחס חוב חיצוני ברוטו לתוצר

יחס החוב החיצוני ברוטו לתוצר מחושב כחוב החיצוני חלקי התוצר במונחי דולר. התוצר במונחי דולר מחושב לפי חלוקת התוצר במונחי שקל בשער החליפין הממוצע בתקופה.